

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Tribunal Poenitentiae Sev Libri Dvo Prior De Poenitente Ut Reo Posterior De Confessario Ut Judice

Stoz, Matthäus

Anno M.DC.LXXXIX.

Art. 5. Quæ sit materia Examinis?

urn:nbn:de:hbz:466:1-37144

Confessario, quem novit de more interrogatum, & virum de se in ea re esse industrium: quod maxime in rudibus & rusticis, qui plerumque sua peccata praeviditari non possunt, locum habet Bonac. n.6. imò si Confessarius velit, potest hoc onus ordinariè in se etiam suscipere, quamvis habeat poenitentem alioqui satis prudentem. Quomodo autem hæc examinatio à Confessario sit instituenda, dicitur lib.2. à n.10. sed ordinariè consultius longè videtur, poenitentes ad propriam examinationem assuefacere. Neque ullo modo tolerandus est abusus quorundam, qui nihil volunt confiteri, nisi quod interrogantur: hoc enim tantum est, ac velle tacere peccata, quæ non interrogaberis. quod utique idem est, ac esse indispotum ad absolutionem Navar. in Man. c.10. n.6. Ex dictis breviter

20. Pater, conscientiam esse examinandam prius, quam ad confessionem accedas. Potest tamen quandoque etiam inter confitendum discutiri: v.g. si quis recitaret præcepta & ad singula subsistens cogitaret, an peccasset. Sed hoc non est consultum: tum quia mora hæc tam Confessario, quam aliis etiam Confessoris non potest non esse longè molestissima: tum quia metus & anxietas confitendi turbat memoriam: tum denique quia hoc haud dubiè signum clarum est hominis incurii, neque de confessionis bene peragendæ negotio satis solliciti, si quidem aliud fieri possit.

ARTICULUS IV.

Quamdiu faciendum sit Examen?

21. Hæc res non potest certo tempore definiri, ut sufficiant tot vel tot horæ,

quia non solum varietas materiae examinanda plus minusve temporis postulat (homo enim raro confitens, & multis peccandi occasionibus expositus probabiliter plura peccata admisit, quam alii sæpe confitentes, & securiorem vitæ statum habentes) sed etiam dispositio poenitentis. Homo enim perspicax & memoriâ pollens facilius in suorum peccatorum notitiam veniet, quam hebes & obliviosus: citius etiam, qui certo ordine & methodo procedit per præcepta ac temporum intervalla, quam qui confusè, & inordinate, ac tantum in genere cogitat, quid peccarit, non adhibitis præceptorum, locorum, temporum, personarum, negotiorum &c. indiciis, vel hermetibus, quæ memoriâ refricare possunt: solent. Itaque quisque tantum temporis in discutienda sua conscientia adhibebit, quantum pro ratione suæ personæ, & conditionis judicaverit, satis esse ad peccata, quæ ab ultima confessione, ritè peractâ, admisit, reolenda.

ARTICULUS V.

Quæ sit Materia Examinis?

22. Materia examinis pro futura confessione eadem est, quæ ipsius confessionis. Est autem, ut id obiter hoc loco dicam, confessionis materia duplex, remota una, altera proxima; ista est contritio & confessio, quarum illam *part. 2.* istam verò *part. 3.* quantum satis erit, prosequemur. Remota, quam hoc loco præcipuè spectamus, rursus alia est necessaria, alia sufficiens: illa est, quæ si sine justa causa omittatur, confessionem reddit invalidam, & sacrilegam: ista verò est, quæ, licet etiam studiosè omittatur,

tur, confessionem tamen non irritat, sed sufficit ad ejus validam & fructuosam administrationem.

23. Jam ergo sicut sola peccata, eaque tam mortalia, quam venialia sunt materia confessionis; ita etiam, qui confiteri cogitat, debet à conscientia sua rationem totius temporis, ab ultima confessione elapsi, exigere, solum inquirendo, quid quovis die cogitatum, dictum, factum, aut omissum sit, præsertim circa peccata mortalia, & in quæ frequentior & proclivior est lapsus: sunt enim peccata mortalia necessario, ut confitenda, ita & investiganda, & quidem ita, ut, quantum fieri potest, nullum eorum prætermittatur; venialia verò tam anxie & scrupulose non sunt perquirenda, sed solum, quæ graviora sunt, molestiora & frequentiora, feligenda sunt.

24. Quod tamen non eò dictum putet, quòd noxæ, quæ à Theologis veniales appellantur, levè quid sint, adeoque levi etiam ducendum sit religioni, eas admittere: quamcunque enim noxam, in se aliàs levissimam, malum valde grave esse, & idcirco summo opere fugiendum, facile comprehendet, qui perpenderit nullam esse tam levem, ut infinitam DEI Majestatem non offendat, atque adeo eidem etiam non displiceat, mereaturque gravissimas purgatorii pœnas.

25. Cùm ergo auctor sum, ut, quæ inter venialia non sunt insignia, in numerum & censum eorum, quæ postea ad sacrum Pœnitentiæ Tribunal deferentur, non deducantur; non ajo, parvipendenda illa esse, aut omnino etiam contemnenda: absit hoc à me procul! absit! quod conændo hoc solum est, ut &

magna & manifesta temporis jactura, & tedium aurium evitetur, dum minima quæque ad Examen & subsequentem inde Confessionem trahuntur. Suppetunt multa alia, quibus hæc peccata expiari possint; præcipuè sacra Communio, aspersio aquæ benedictæ, eleemosyna, preces, potissimum oratio Dominica, benedictio sacerdotis, vel Episcopi: breviter: ea omnia, quibus homo ad pietatem, devotionem, & timorem DEI quoquo modo commovetur. Sed huc inprimis facit sanctissimum illud Missæ sacrificium, in quo JESUS CHRISTUS, verus DEUS & homo offertur DEO Patri in remissionem peccatorum, ut videre est in Decretis S. Synodi Tridentinæ *sess. 22. de Sacrificio Missæ cap. 2. & can. 3.* Et licet hujus Divinissimi sacrificii vis & efficacia se extendat ad vivos, & mortuos, eos maximè, qui in statu gratiæ sunt; majori tamen quadam gratiâ ad eos redundat, qui huic officio præsentés sunt, aut eidem moraliter cooperantur, ei videlicet inserviendo, petendo illud, aut procurando seu gratis, seu oblato stipendio, atque ipsi de manu Sacerdotis suscipiunt Sacramentum Corporis Christi, ut colligitur ex eodem Concilio *loc. cit. cap. 6. & sess. 13. de sanctissimo Eucharistiæ Sacramento cap. 8.* Ex dictis autem facile

26. Colliges I. eum, qui confessionem parat, multò minùs sollicitum debere esse de conquirendis iis, quæ videntur esse meræ imperfectiones cujusmodi sunt, non respondere divinis inspirationibus, quibus quis movebatur ad non habendam nimiam de corporis salute sollicitudinem, ad non quærenda alimenta superflua, aut delicata, ad non apperendas

das dignitates, ad delectationem aurium ex suavi musica, palati ex cibo dulci proventientem non admittendam &c. opus aliquod bonum liberum, ad quod videlicet nulla ullius præcepti datur obligatio, non operari, v. g. die festo non interesse vespers cantandis, die profano non audire sacrum, confessionem aut communionem liberam seu non præceptam omittere, & similia: hæc enim sicut non sunt materia confessionis, ita nec examinis debent esse: ad quid enim tempus, quod hujusmodi imperfectionibus investigandis impenditur, meliori alteri, & majoris momenti negotio subtrahatur?

27. Nihilominus tamen neque pœnitentes, dum in tales imperfectiones inquirunt, reprehendendi; neque Confessarii, quod pœnitentes in iis recentendis non impediunt: multa enim ex iis, quæ videntur esse meræ imperfectiones, non vacant omni culpâ, præsertim si, quæ est sententia valde communis & probabilis, non detur actus moralis seu humanus, qui sit in individuo indifferens, id est, neque bonus & honestus, neque malus & inhonestus: hinc enim constat, eos omnes actus, qui cum ex objecto proprio sint indifferentes, ex nullo honesto sine procedunt, esse peccata venialia, & consequenter etiam sufficientem absolutionis materiam.

28. Adde, non semper esse necesse, ut omnia, quæ à pœnitente in confessione dicuntur, determinatè sint materia absolutionis: multa enim dicuntur vel ut Confessarius majorem ipsius pœnitentis notitiam acquirat: vel, si quid fortassis culpæ iis insit, id totum beneficio absolutionis deleatur. Quocirca sicut æger

R. P. Stoz, Trib, Pœnit.

omnia parat medico, ut, si quid deprehendat curatione dignum, remedium adhibeat: ita etiam potest pœnitens Confessario tanquam spirituali Medico, absque vitio narrare etiam imperfectiones. Confessarii enim magis est discernere, quæ sit materia capax absolutionis, & perspectum habere pœnitentiscor, ut eò meliùs de illius statu judicare possit, & statuere, ubi & quale sic adhibendum remedium. Verùm iterum moneo, ne quis in talibus imperfectionibus seu conquirendis, seu recentendis sit nimius cum molestia aliorum, & melioris boni jactura.

29. Colliges II. sed neque operam, præsertim paulò longiorem in tentationibus pervestigandis ponendam esse: hæc enim tantum abest, ut ad Tribunal Pœnitentiæ deferendæ sint, ut potius forum istud nimis odiòsum & grave redditurus sit, qui longa narratione aures Confessarii flagellat. Hoc autem solum intelligendum est de tentationibus, quas quis reputat: si enim iis assensum præbuerit, utique de hoc accusare se debet. Quamquam neque hic damnandi sint, vel reprehendendi, qui intra confessionem vel suas tentationes narrant, vel eas narrantes auscultant. Cujus eadem est ratio, quam paulò antè dixi favere iis, qui se de imperfectionibus accusant. Præterquam quòd tentati sæpe neque habeant alium, quem consilium vel auxilium rogent, quàm ipsum Confessarium: neque aliud tempus, quo id rogent, quàm hoc ipsum, quo se Confessario, ut suorum morborum Medico sistunt. Hinc autem porro

30. Colliges III. cogitationes non esse immunes à tributo, seu ratione olim

B

DEO

DEO reddenda, & idcirco sine ullâ in iis peruestigandis cura transmitti non posse; sicut habet gravis non paucorum præsertim rudium error. Cùm enim in materia peccati mortalis etiam ipsæ sint mortales, si homo iis consentiat, aut se oblectet, (etsi eas opere externo explere nolit,) utique satis non est, præcisè scire, quòd quis habuerit cogitationes & quidem etiam malas. Hic enim se examinandi modus est valde rudis, & planè inanis, ac irritus: quid enim dices, si dices, te malas habuisse cogitationes? an hac tua phrasi indicabis, te Turcarum Imperatori voluisse nasum vel aurem amputare? malam crucem aut mortem optasse proximo? inhonestis affectibus & desideriis succubuisse? voluisse die festo sacrum omittere, diebus jejunorum carnibus vesci? &c. Omnia hæc mala cogitationes sunt. Vides ergo, quàm tibi tuoque Confessario molestus futurus sis, nisi aliter tuas scruteris rimerisque cogitationes? Quare necesse præterea est videre, an easdem voluntariè admiseris oblectando, aut consensum etiam præbendo, & quoties? indagando insuper speciem vel objectum cogitationis, saltem cùm accessit consensus in ipsum opus, & ejus executionem.

31. Hic autem obiter perstringendi sunt nonnulli, qui ex eo existimant, se non peccasse mortaliter, quòd in delectatione & desiderio malo non diu hæserint, sed paulo post, quàm venit, à se repulerint. Bene quidem hi faciunt repellendo; alioqui multò gravius peccaturi fuissent, si perseverassent: sed peccarunt tamen mortaliter, liberè se delectando, & consentiendo. Peccatum enim

mortale, præsertim delectationis, aut alicujus desiderii pravi, non opus habet longo tempore: in ictu oculi, vel momento temporis committi potest, si adfit plena advertentia.

32. Sed neque satis accuratus in sua conscientia discutienda est ille, qui solas delectationes, aut desideria rei illicitæ investigat, non sollicitus, an ea etiam ipso opere externo expleverit. Etsi enim opus externum, ut communis habet sententia, non addat actui interno ullam novam malitiam; nequaquam tamen sufficit, præcisè scire, se habuisse cogitationem, seu potiùs voluntatem omitendi v.g. die festo sacrum; de hac enim omissione accusare se debet, qui ritè confiteri cogitat. Idem omnino est de quocunque alio opere externo malo voluntariè perpetrato; quòd cùnque enim illud sit, exprimentum est in confessione, atque adeo hoc ipso etiam priùs inquirendum, si quidem adhuc, dum sit, à voluntate nostra præsentè pendeat, ita ut omitti possit, vel impediri, de quo *infra p. 5. n. 67.* An autem quandoque cogitationes separatim ab ipso externo opere sint explicandæ, constabit etiam ex dicendis *infra.*

33. Cùm vero in opera inquiris, non debes (perinde ut de cogitationibus jam paulò antè dictum est *n. 30.*) in generalibus duntaxat, & ambiguis terminis sistere, ex quibus postea Confessarius perfectam peccatorum admissorum notitiam assequi non possit, ut, si dicturus sis, te exercuisse quasdam actiones immodestas: sed quas? an instar famuli stabularii porticum aliquam vel plateam percurristi? an spuendo vel tussiendo indecorè de-

rè decentiæ modum excessisti? an immodicè cachinnatus es, aut in communi conversatio ne instar alicujus stentoris vociferatus? an vitulorum instar arctus & brachia diduxisti; alium huc vel illuc traxisti, petisti lapidibus, percussisti, pileum dejecisti, aut indecoro aliquo gestu castitatem læsisti? hæc aliaque similia immodestiæ nomine veniunt. At nonne iterum clarè perspicias, te, sicut ipsemet peccari speciem non agnovisti, ita etiam causam futurum, ut neque Confessarius, quid velis, ullatenus assequi possit. Quapropter ut meliùs te Confessario tuo declarare possis, meliùs etiam tuam conscientiam excuties, & videbis, quodnam tuum opus in particulari sit, quod patrasti, quale & cujus speciei &c. sic enim & te, & tuum Confessarium gravi liberabis molestia.

ARTICULUS VI.

De indagandis humanarum actionum circumstantiis.

34. Actus humanus, ut suppono nunc, aliud non est, quàm actus liber, seu qui positus ijs, quæ ex parte actus primi proximi ad agendum requiruntur, potuit à suo principio non procedere, sed ejus oppositum, v. g. cum principio adæquato eliciendi amorem potest conjungi odium &c. Et actui humano sic definito suas esse circumstantias, tribuentes ei bonitatem vel malitiam, hætenus à nemine, ut arbitror, dubitatum est. Hac ergo veritate suppositâ, cetera, quæ huc faciunt, prosequamur. Sit

§. I.

Quid & Quotuplex sit generatim circumstantia?

35. Actus humani seu liberi circumstantia est tale prædicatum, quod actui ipsi jam in certa specie morali constituto accedit, & substantiam actus quasi circumstat; ut videre est v. g. in furto, quæ est rei alienæ contrectatio, invito domino. Jam si res illa sit profana, surreptio ejus est furtum simplex, in sua specie perfectum; si verò res eadem sit sacra, rationi furti accedit, seu additur furto alia species seu malitia moralis, nimirum sacrilegij, & facit actionem furci multò pejo rem. sic homicidium est actio, qua homini injustè vita adimitur: si ergo persona illa, quæ occiditur, sit sanguine juncta v. g. pater, illud consanguinitatis accidens seu prædicatum dicitur circumstantia, quæ facit, ut homicidium sit longè gravius, & vocetur parricidium. Simile est in genere virtutum. Nam jejunium v. g. spectat per se ad temperantiam: si vero ad id etiam ex voto tenearis, ad religionem. Hac circumstantiæ notione præmissâ

Præter singulorum peccatorum mortalium speciem investigandæ sunt etiam eorundem circumstantiæ, quæ communiter numerantur septem, hoc versu comprehensæ. *Quis? quid? ubi? quibus auxiliis? cur? quomodo? quando?*

Aliam circumstantiarum divisionem referemus *infra n. 48.* postquam generalem quandam earum explanationem præmiserimus.